

I et muntaràs els mobles amb la suor del teu front

Ikea ha canviat
la manera d'entendre
els mobles a tot el món.
Darrere d'aquesta
reeixida multinacional
sueca hi ha
un multimilionari
amb fama d'auster.
A Barcelona
ja té dos establiments,
també té una botiga
a Mallorca, i València
aviat podria passar
a formar part de les
ciutats que reten
culte a la clau Alien.

Quin és el llibre més editat? La resposta sembla fàcil: la Bíblia. Això si parlem de segles, però i si parlem d'anys? De l'any passat, per exemple? La resposta és: el catàleg d'Ikea, l'empresa sueca de mobles. El 2003 va fer 131 milions de còpies del seu catàleg (en 45 edicions i 23 idiomes, entre els quals no hi havia ni hi ha el català), mentre que les diverses entitats que editen la Bíblia no arribaren als 100 milions. El potencial editorial respon a la resta de xifres oficials del 2003 que ens ajuden a copsar la magnitud de l'imperi: 207 botigues (incloses 21 en règim de franquícia) en 40 països, que ocupen 4 milions de metres quadrats, on treballen 76.000 persones, que l'any passat van acollir 310 milions de visites i que van generar una facturació d'11.300 milions d'euros. El diari britànic *The Guardian* deia fa poc que un 10% dels europeus vivien han estat concebuts en llits d'Ikea.

Amb totes aquestes dades no és estrany, doncs, que el seu creador, Ingvar Kamprad, hagi estat assenyalat aquest estiu com l'home més ric del món, desbancant qui feia molts anys que era en aquesta posició, Bill Gates. Kamprad, segons el setmanari econòmic suec *Veckans Affarer*, té una fortuna personal de més de 53.000 milions d'euros, cosa que Ikea nega. L'empresa assegura que des del 1982 Kamprad ja no n'és l'amo, sinó una fundació, però *Veckans Affarer* assegura que és precisament a través d'aquesta fundació que Kamprad encara controla Ikea.

Sigui com sigui, el cas és que Kamprad ha fet una fortuna venent mobles. L'inici de tot plegat es troba al 1943, quan Ingvar Kamprad, amb disset anys, va fundar la seva empresa i li va posar de nom un acrònim de les seves inicials i de la granja i el poble on es va criar, Elmtaryd i Agunnaryd, respectivament. En algun butlletí intern s'explica amb més detall l'anècdota iniciàtica: a aquell Kamprad adolescent, que vivia a la petita província sueca de Smaland, no li agradava llevar-se de bon matí per anar a munyir les vaques de la granja. El seu pare, desesperat, li va regalar un despertador pel seu aniversari i Ingvar va jurar que canviaria de vida: va posar el despertador a tres quarts menys cinc de sis del matí i va manipular-ne el mecanisme per no poder-lo desactivar mai d'aquesta hora.

La moral calvinista d'aquesta anècdota il·lustra tota l'empresa. Especialment a partir del moment que s'inventaren el famós paquet pla, és a dir, el paquet amb el moble desmuntat, per a estalvi i sacrifici del client. Era el 1956, Ikea ja feia uns anys que feia mobles, quan un bon dia el dissenyador Gillis Lundgren, un dels primers de l'empresa, estava encaparrat a ficar una taula al seu cotxe. Després de suar una estona arribà a la conclusió que l'única solució era treure les potes i dur-les a part però en el mateix paquet. Així diuen les cròniques ikerianes que nasqué el paquet pla que avui es pot veure com carreguen els clients de la firma sueca.

D'una tacada havien trobat la clau de volta a dues despeses importants: el

transport i el muntatge. I, a més de l'estalvi, havia guanyat nous ritus per aquesta quasi religió del moble *kit*. Les complicades instruccions de muntatge que s'adjunten a cada paquet no fan més que augmentar el valor del sacrifici. Què hi ha de més religió que pagar amb la suor del front el moblament de casa teva?

Ja tenim els ritus, i també el creador; els centres de culte serien les macrobotigues, i el llibre sagrat un text que va escriure Kamprad el 1976, "Testament d'un mercader de mobles", on resumia la seva filosofia i reivindicava l'austeritat, el sacrifici, l'autoexigència i la feina ben feta amb frases com "tinguem pietat dels que no tenen la capacitat o la voluntat de venir amb nosaltres"; "podem fer moltes coses en deu minuts, però quan han passat ja no tornen més, [...] intenteu de malbaratar-ne els menys possibles en activitats inútils"; "desaprofitar recursos és un pecat mortal a Ikea"; "només els mediocres passen el temps intentant provar que tenen raó"; o bé "equivocar-se és el privilegi dels actius".

Passat nazi. Precisament aquesta frase darrera li va anar molt bé quan l'any 1994 es va fer públic el seu passat nazi. El diari suec *Expressen* va publicar que entre 1942 i 1950 Kamprad havia estat molt amic del líder d'un grup nazi suec, Per Engdahl, havia assistit als seus mítings com a mínim fins al 1948 i li havia enviat cartes d'elogi. Kamprad respongué amb una carta als seus aleshores 25.000 treballadors, titulada "El pitjor error de la meua vida". A la carta Kamprad va renegar d'aquella amistat, "és una part de la meua vida que lamento amargament", i va acceptar pagar la compensació econòmica que li exigí aleshores l'organització judeoamericana Anti-Defamation League (ADL). Alguns mitjans de comunicació han atribuït aquest flirteig nazi del jove Kamprad amb els orígens del seu avi. Aquest era dels sudets i el 1894 va traslladar-se amb la família a Suècia, on es va suïcidar al cap de tres anys per no poder pagar la hipoteca de la seva granja. Fou la seva àvia qui aleshores tirà endavant la finca. Ella opinava que l'ocupació nazi als sudets fou un alliberament.

El cas és que, amb la carta als seus treballadors i el *mea culpa* públic, Kamprad

s'alliberà en bona part del seu passat. No era la primera vegada que se'n sortia, dels entrebancs. Ja a mitjan anys cinquanta la fórmula de Kamprad de bon disseny a bon preu feia estralls entre la competència sueca del sector del moble, i aquests van decidir boicotar-li els proveïdors. Kamprad va respondre primer amb la discreció, traslladant a la nit el moment en què arribaven els camions dels proveïdors als seus magatzems, i després comprant fusta i fabricant a Polònia.

De fet, Kamprad s'ha trobat l'animadversió del sector del moble arreu on ha instal·lat els seus mobles. També als Països Catalans, on hi ha tres botigues, dues al Barcelonès i una altra a Palma, inaugurada el 1992 però en règim de franquícia. La Federació Catalana del Moble va badar el 1996, quan es va inaugurar la botiga de Badalona, i per això, quan es va anunciar una nova obertura a l'Hospitalet de Llobregat, van intentar aturar-ho com fos, però no ho van aconseguir. El 2003 es va inaugurar. Benet Boix, secretari de la Federació, explica que les seves pressions no van servir de res davant "els interessos lícits de l'Ajuntament de l'Hospitalet, que va requalificar els terrenys; el

Ministeri d'Obres Públiques, que volia que Ikea pagués algunes de les infraestructures viàries de la zona, i la Generalitat, que és qui a través de l'Incasol els va vendre els terrenys".

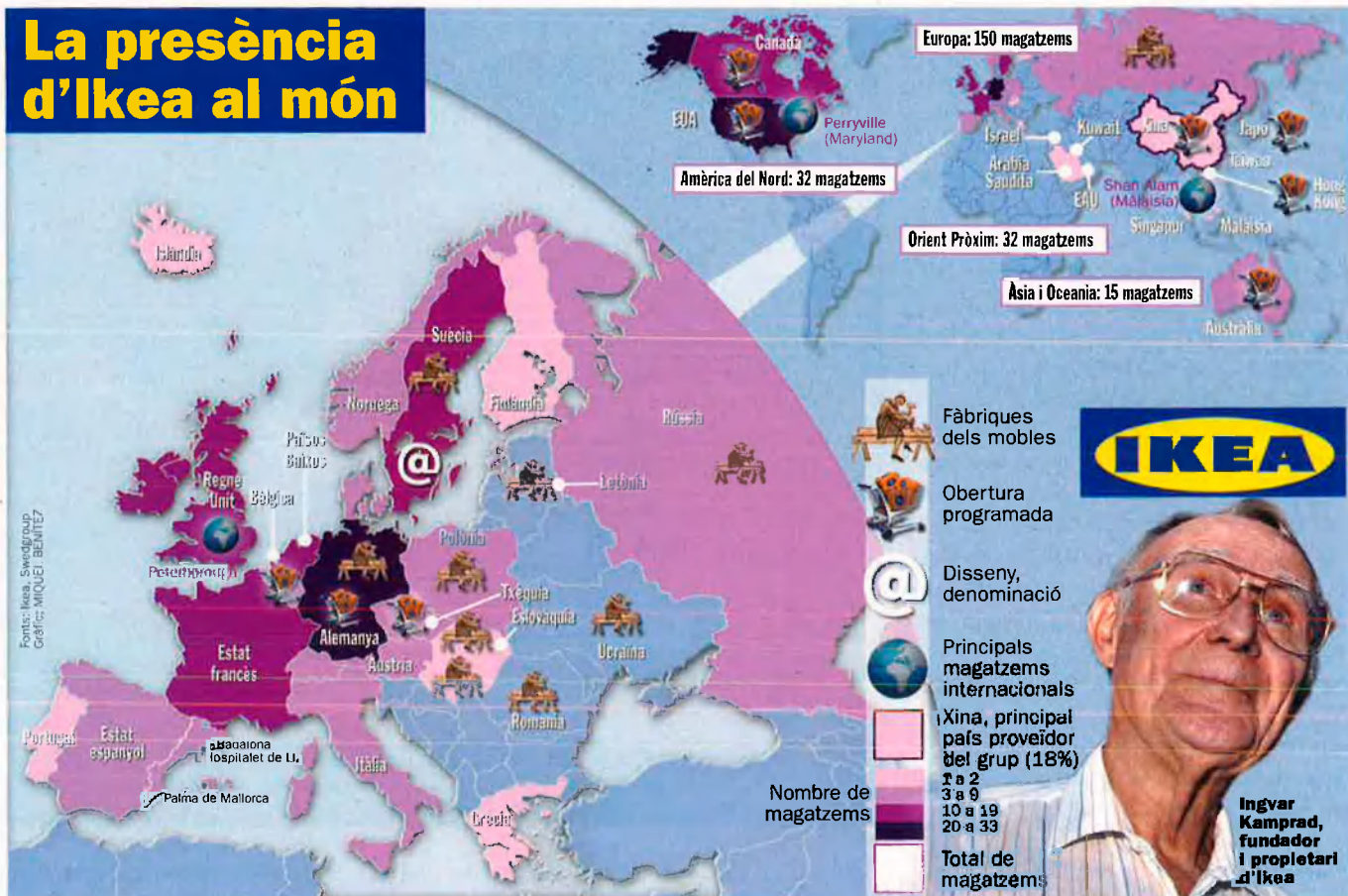
Darrerament també han corregut rumors de la probable instal·lació d'una macrobotiga d'Ikea a Mislata, a tocar de València, cosa que ha posat en alerta el sector del moble valencià. De moment l'empresa sueca ja té els terrenys comprats, i només qüestions administratives aturen actualment el procés.

Així, si res no ho atura, València també tindrà una macrobotiga d'aquestes que es compten per uns quants milers de metres quadrats, on es mostren les diverses estances d'un pis amb els mobles corresponents, pel mig hi ha el restaurant, i que s'acaba amb l'espai dels complements, el magatzem on s'agafen els paquets plans i la caixa. Un cop hi entres has d'anar seguint tot el recorregut fins al final. Si és dissabte o festiu la cua que has trobat en els accessos exteriors es repeteix a dins. Potser per compensar tantes esperes, Ikea t'ho agraeix posant a l'abast del client tot tipus de fòtils molt barats, de manera que si no has comprat cap moble, per un euro



Ikea ha fet famosos els paquets plans amb què ven els mobles desmuntats. El transport i el muntatge són cosa del client i la seva perícia amb l'omnipresent clau Allen.

La presència d'Ikea al món



com a mínim t'alleugeriran la sensació que has perdut tot el matí per res.

Arreu és així, com un tot. O si no, res. El viceprimer ministre britànic, John Prescott, és un dels que ha comprovat que no hi ha camí del mig. Abans de l'estiu Ikea i el Govern britànic van estar negociant si s'obria una nova botiga a Manchester, Prescott els va oferir instal·lar-se al centre de la ciutat, però només per vendre una part dels seus productes. Ikea va respondre amb un *no* rotund, ells no venen mobles i prou, venen el concepte, i aquest és indivisible arreu del món. Aquesta fe cega en la globalització uniforme, però, és qüestionada per entesos del sector. Frederic Callís, vicepresident del Gremi del Comerç de Mobles de Barcelona, assegura que "Ikea està fet per a gent, com els alemanys, amb mentalitat de moble *kit*", i s'explica: "Els a les 6 de la tarda ja són a casa, i tenen temps per dedicar-s'hi; nosaltres a aquesta hora encara estem voltant." Per això, assegura Callís, "aquí Ikea té èxit més pels complements que pels mobles". Amb tot, Callís hi troba quelcom

de positiu: "Ikea va bé perquè forma la gent, que allí moblaran el seu primer habitatge, però després, ja sigui per la qualitat o per la mandra de muntar, aniran a la botiga de sempre."

Sigui amb mobles o complements, el cas és que Kamprad ha fet un gran imperi. Adquirint altres empreses d'una certa competència, com va fer el 1992 amb Habitat, que actualment duen dos dels seus fills, Mathieu i Jonas. Davant de tot això és lògic que estigui entre els més rics, tot i l'obsessió per encarnar en ell i els seus directius (volen amb companyies tipus Ryanair) l'austeritat i senzillesa que es promou des d'Ikea. Però, és clar, un milionari ja pot ser auster, que continua tenint molts diners. Segons el diari suec *Dagens Nyheter*, Kamprad posseeix, entre altres, tres grans propietats: un caseró al sud de Suècia de 290 m² amb 240 hectàrees de terreny; una finca amb vinyes a la Provença de 17 hectàrees (i que fan part del vi que es ven a Ikea), i una finca de 435m² a Epallinges, prop de Lausana (Suïssa), on viu amb la seva segona dona. Des d'allí Kamprad exerceix

oficialment de supervisor de la junta directiva d'INGKA Holding B.V. (on hi ha el seu fill Peter), que alhora depèn d'una fundació, Stichting Ingka, amb seu a Holanda, bàsicament encarregada de compres i distribució. Paral·lelament, l'empresa Inter Ikea Systems (IIS) té la propietat intel·lectual de tot el que fa referència a Ikea, que estableix franquícies per a les vendes. L'any 1998 el periodista suec Stellan Bjork va publicar un llibre molt polèmic on explicava l'obscur entramat empresarial d'Ikea i els impostos que s'estalviava. Bjork atribuïa la propietat d'IIS a diverses fundacions i societats *offshore*, algunes de les quals amb seu a paradisos fiscals.

Això, però, no ha estat cap problema per a l'expansió d'IKEA arreu del món, amb la fórmula de mobles desmuntats, bonics i barats. I tot i que això no és nou en el sector del moble, segur que sí que ho és la capacitat que té de generar alhora autèntics *hooligans* a favor i els crítics més descarnats.

Oriol Cortacans